УДК 81'255.2:81'373.47:355

DOI: 10.31652/2786-9083-2026-7(2)-7-24

***Олена Боровська**, кандидат філологічних наук,*
завідувач кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID: 0000-0002-3688-3621
Scopus-ID: 58138653400
oborovska@vspu.edu.ua

***Аліна Коберник** асистент кафедри германської філології,*
перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID:0009-0005-4559-7423

kobernyk.a@vspu.edu.ua

***Катерина Поселецька,** кандидат педагогічних наук,*
доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-0861-7123
Scopus-Author ID 57212267129
poseletska@gmail.com

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ВІДТВОРЕННІ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ, ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ

Стаття присвячена комплексному дослідженню перекладу військового сленгу як специфічного різновиду професійної комунікації. У роботі здійснено лінгвістичний, контекстуальний і порівняльний аналіз перекладацьких трансформацій, що застосовуються при відтворенні сленгових одиниць у сучасному військовому дискурсі. Результати дослідження засвідчують, що адекватний переклад військового сленгу забезпечується шляхом комплексного використання лексико-семантичних і лексико-граматичних трансформацій, зокрема буквального та еквівалентного перекладу, транслітерації, компенсації, описового перекладу й лексичної модуляції.

Встановлено, що застосування зазначених трансформацій сприяє збереженню денотативного значення оригіналу та відтворенню стилістичної експресивності сленгових висловів з урахуванням лінгвокультурних конотацій і прагматичних чинників. Акцентовано увагу на необхідності формування комплексної перекладацької компетентності, що охоплює мовний, культурний і професійний компоненти.

Окрему увагу приділено методичному аспекту дослідження, зокрема обґрунтуванню підходів до навчання перекладу військового сленгу та розробці системи вправ, спрямованих на формування вмінь розпізнавати сленгові одиниці, інтерпретувати їх у контексті та обирати адекватні перекладацькі трансформації.

Отримані результати мають теоретичне та практичне значення для перекладознавства, а також можуть бути використані у викладанні перекладознавчих дисциплін і підготовці фахівців, які працюють із військовими текстами.

Ключові слова: військовий сленг, перекладацькі трансформації, лексико-семантичний аспект, лінгвокультурний аспект, методичний аспект, перекладацька компетентність.

.

***Olena Borovska**, PhD in Philology,*
Head of the Department of Germanic Philology, Translation and Foreign Literature
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0002-3688-3621

Scopus-ID: 58138653400
oborovska@vspu.edu.ua

Alina Kobernyk *Assistant Lecturer of the Department of German Philology, Translation and Foreign Literature*
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID:0009-0005-4559-7423
kobernyk.a@vspu.edu.ua
Kateryna Poseletska, Ph.D. in Pedagogy,
Associate Professor of the Department of Germanic Philology, Translation and Foreign Literature
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID 0000-0002-0861-7123
Scopus-Author ID 57212267129
kposeletska@vspu.edu.ua

TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN THE RENDERING OF MILITARY SLANG: LEXICO-SEMANTIC, LINGUOCULTURAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

The article presents a comprehensive study of the translation of military slang as a specific type of professional communication. The research employs linguistic, contextual, and comparative analysis of translation transformations used in rendering slang units in contemporary military discourse. The findings indicate that adequate translation of military slang is achieved through the integrated use of lexical-semantic and lexical-grammatical transformations, including literal and equivalent translation, transliteration, compensation, descriptive translation, and lexical modulation.

It is established that these transformations enable the preservation of the denotative meaning of the original while reproducing the stylistic expressiveness of slang expressions, taking into account linguocultural connotations and pragmatic factors. The study emphasizes the importance of developing translators' comprehensive competence, encompassing linguistic, cultural, and professional components.

Particular attention is paid to the methodological dimension of the study, including the substantiation of approaches to teaching military slang translation and the development of a system of exercises aimed at fostering students' ability to identify slang units, interpret them in context, and select appropriate translation transformations.

The results have both theoretical and practical significance for translation studies and can be applied in translator training and in teaching translation-related disciplines, particularly in preparing specialists to work with military texts.

Keywords: military slang, translation transformations, lexico-semantic aspect, linguocultural aspect, methodological aspect, translator competence.

Актуальність. Військовий сленг становить специфічний пласт лексики, що характеризується високою експресивністю, культурною зумовленістю та динамічністю розвитку. У контексті сучасних збройних конфліктів, зокрема російсько-української війни, проблема адекватного перекладу військового сленгу набуває особливої ваги для міжнародної комунікації, медіадискурсу та документування воєнних подій. Переклад таких мовних одиниць ускладнено лінгвокультурними бар'єрами, відмінностями у військових традиціях, контекстах уживання та фонових знаннях аудиторії, що може призводити до втрати стилістичних конотацій і зниження прагматичної ефективності висловлювання.

Зростання ролі військового дискурсу в медіапросторі та міжнародному співробітництві зумовлює потребу у функціонально адекватному міжмовному відтворенні військового сленгу. Така перекладацька діяльність вимагає не лише високого рівня лінгвістичної компетентності, а й глибокого розуміння військових контекстів, культурних особливостей і прагматичних параметрів комунікації. Водночас потреба у комплексних дослідженнях, присвячених перекладу військового сленгу в сучасному англо-українському дискурсі, підкреслює необхідність системного аналізу перекладацьких трансформацій у цій сфері.

Актуальність дослідження посилюється також потребами сучасної перекладацької освіти. У зв'язку зі зростанням попиту на фахівців, здатних працювати з військовими текстами, особливого значення набуває розробка методичних підходів до навчання військового перекладу. Це передбачає формування у майбутніх перекладачів умінь розпізнавати сленгові одиниці, інтерпретувати їх у контексті військового дискурсу та обирати оптимальні перекладацькі трансформації з урахуванням лінгвокультурних і прагматичних чинників.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення методики підготовки перекладачів, зокрема через створення системи вправ і навчальних завдань, спрямованих на формування професійної перекладацької компетентності у сфері військового перекладу. Це сприятиме підвищенню точності, ефективності та комунікативної адекватності перекладу у військовій сфері.

Постановка проблеми. Незважаючи на загальне визнання актуальності дослідження перекладу сленгу, у сучасній науковій літературі спостерігається брак системного аналізу саме військових жаргонізмів як динамічного та культурно маркованого сегмента професійного дискурсу. Недостатньо висвітленими залишаються питання відтворення культурно-специфічних конотацій, прагматичного потенціалу та стилістичної експресії військового

сленгу, що ускладнює вибір адекватних перекладацьких трансформацій і зумовлює варіативність перекладацьких рішень.

Це актуалізує необхідність уточнення функціональних можливостей перекладацьких прийомів і формування узгоджених стратегій перекладу, здатних забезпечити збереження змістової та стилістично-прагматичної цілісності оригіналу. Водночас проблема має і виразний методичний аспект, оскільки сучасна підготовка перекладачів потребує науково обґрунтованих підходів до навчання перекладу військового сленгу, зокрема розробки систем вправ і навчальних моделей для формування навичок аналізу та перекладу сленгових одиниць у військовому дискурсі.

Отже, виникає потреба у комплексному дослідженні, яке поєднувало б аналіз перекладацьких трансформацій військового сленгу з розробкою ефективних методичних підходів до формування професійної перекладацької компетентності у сфері військового перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перекладу військового дискурсу та сленгізмів постійно перебуває у фокусі уваги сучасної лінгвістики та перекладознавства. Теоретичне підґрунтя дослідження військової термінології та субмови війська закладено у працях таких дослідників, як В. Карабан, В. Балабін, В. Лісовський. Проблеми відтворення експресивності та емоційно-оцінного компонента сленгу в перекладі аналізували О. Нікіфорова, О. Павлова, С. Федоренко, І. Хоміцька.

Окрему увагу специфіці військового жаргону та його перекладацьким трансформаціям приділяли й західні науковці (P. Newmark та E. Nida), які розглядали концепції динамічної еквівалентності під час перекладу нестандартної лексики.

Попри значну кількість розвідок, динамічний розвиток військового сленгу в умовах сучасних мережевих та гібридних воєн (зокрема, в україномовному та англомовному сегментах) потребує оновлення методологічного інструментарію та детальнішого аналізу новітніх лексико-семантичних трансформацій, що й зумовлює необхідність нашого дослідження.

Метою наукової розвідки є комплексний аналіз перекладацьких трансформацій у відтворенні військового сленгу з урахуванням їх лексико-семантичних і лінгвокультурних особливостей, а також обґрунтування методичних підходів до навчання майбутніх перекладачів військового дискурсу. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: охарактеризувати теоретичні засади перекладу військового сленгу; класифікувати основні типи перекладацьких трансформацій; проаналізувати особливості їх застосування в англо-українському військовому дискурсі; визначити роль лінгвокультурних чинників у перекладі військового сленгу; розробити та обґрунтувати систему вправ для формування перекладацької компетентності у сфері військового перекладу.

Об'єктом дослідження є військовий сленг як динамічний і культурно маркований пласт лексики, що функціонує в сучасному військовому дискурсі та характеризується високим ступенем експресивності, прагматичного навантаження й соціокультурної зумовленості. **Предмет** дослідження – лексико-семантичні, лінгвокультурні та методичні аспекти застосування перекладацьких трансформацій (зокрема транслітерації, модуляції, компенсації, описового перекладу та ін.) при відтворенні одиниць військового сленгу в англо-українській міжмовній комунікації, а також особливості формування перекладацької компетентності у процесі навчання військового перекладу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Якісне відтворення військового сленгу вимагає від перекладача не лише мовної, а й стратегічної компетентності, що базується на глибокому розумінні специфіки комунікативного середовища. Як зазначає В. Балабін, перекладацька стратегія має на меті адаптацію матеріалу до очікувань цільової аудиторії, враховуючи різницю у фонових знаннях та культурних традиціях (Балабін, 2002, с. 158).

У нашому дослідженні ми розмежовуємо поняття *метод* та *прийом* перекладу. Спираючись на теоретичні розробки В. Балабіна, *прийом* розглядаємо як конкретний інструмент (техніку) для подолання локальних труднощів, тоді як

метод виступає рамковою системою, що забезпечує системність перекладацьких рішень та вибудовує загальний напрям роботи перекладача з текстом, допомагаючи досягти відповідності між оригіналом і перекладом як на рівні змісту, так і на рівні стилістики (Балабін, 2018, с. 64).

Нами було здійснено аналіз корпусу прикладів англомовного та україномовного військового дискурсу. Такий підхід дав змогу простежити практичну реалізацію перекладацьких трансформацій у динаміці та виявити їхній потенціал щодо збереження стилістичної експресивності оригіналу в процесі адаптації до специфіки цільової мови. Нижче подано результати лексико-семантичного та лінгвокультурного аналізу найбільш репрезентативних одиниць військового сленгу.

Дослівний переклад у низці випадків виявляється достатнім для відтворення військового сленгу, оскільки забезпечує передачу денотативного змісту мовної одиниці. Водночас такий спосіб перекладу не завжди є ефективним, адже може спричиняти втрату культурних конотацій, стилістичної маркованості та прагматичного потенціалу висловлювання.

Наприклад: *ammo (ammunition*) – *боєприпаси* (прямий переклад, що точно передає значення); *firepower – вогнева міць* (калькування із збереженням семантики); *recon (reconnaissance) – розвідка* (лексична заміна з передачею значення скороченої форми); *MRE (Meal Ready to Eat) – сухий пайок* (функціональний відповідник, що є більш типовим для українського військового дискурсу).

Пошук стилістичного відповідника (еквівалентний переклад) застосовується у випадках, коли в українській мові існує одиниця, здатна адекватно передати значення та конотації сленгового виразу. Наприклад: *angel – рятувальний гелікоптер; go west – гинути в бою; backyard – глибокий тил; civvy – цивільний; voluntold – добровільно-примусово; Ranger candy – ібупрофен; run out of ammo – відпрацювати в нуль*.

Так, у реченні “She is currently mulling over whether to rejoin the ‘civ div’ when her contract expires”. – «Наразі вона розмірковує над тим, чи повернутися

до цивільного життя після завершення контракту» – сленгова одиниця civ div (від civilian division) утворена шляхом абревіації та конденсації і використовується для позначення цивільного сектору поза військовою службою. У перекладі застосовано функціональний відповідник *цивільне життя*, що забезпечує адекватну передачу змісту та прагматичного ефекту висловлювання відповідно до норм українського дискурсу.

Антонімічний переклад є лексико-граматичною трансформацією, що передбачає заміну стверджувальної форми на заперечну або навпаки із використанням лексичної одиниці протилежного значення (Балабін, 2008, с. 143). Наприклад: “We expect them to shoulder a fair share of the burden of responsibility to protect against common threats”. – «Ми сподіваємося, що вони не залишаться осторонь і розділять відповідальність за захист від спільних загроз».

У цьому прикладі фраза *shoulder a fair share of the burden* передає значення активного взяття відповідальності, тоді як у перекладі використано антонімічну конструкцію *не залишаться осторонь*, яка підкреслює залученість через заперечення пасивної позиції. Така трансформація забезпечує збереження логіко-смислового змісту висловлювання та водночас підсилює його прагматичний вплив, що є характерним для військово-політичного дискурсу.

Описовий переклад застосовується у випадках, коли значення слова або виразу не має прямого еквівалента в цільовій мові, унаслідок чого зміст передається за допомогою розгорнутого пояснення. Наприклад: *General Order No. 1* – наказ, що забороняє вживання алкоголю та контакти з місцевим населенням; *Dear John* – лист із дому (зазвичай про розрив стосунків); *Davy Jones* – той, хто загинув у морі / опинився у воді без порятунку; *catch-as-catch-can warfare* – бойові дії нерегулярних сил без чіткого плану; *Kilroy* – фольклорний персонаж, що уособлює всюдисущого американського солдата; *Waterloo day* – день виплати грошового забезпечення; *go on a shovel recce* – йти до туалету в польових умовах.

Ілюстративним прикладом такої трансформації є речення: “We were Tail-end Charlie on the low squadron, in what was very aptly known as a Purple Heart

Corner”. – «Ми були останніми у строю нижньої ескадрильї, у тому, що дуже влучно називали «Кутом Пурпурового Серця»».

Сленгова одиниця *Tail-end Charlie*, що в авіаційному військовому дискурсі позначає останній літак у строю, має метафоричний характер і не має прямого еквівалента в українській мові. У перекладі застосовано описовий переклад із елементами модуляції (*останній у строю*), що дозволяє передати основне значення та імпліцитну конотацію підвищеного ризику. Такий підхід забезпечує зрозумілість висловлювання, хоча призводить до часткової втрати образності оригіналу.

Водночас для відтворення виразу *Purple Heart Corner* використано калькування *Кут Пурпурового Серця*, що дозволяє зберегти культурно маркований компонент. Назва походить від американської військової нагороди *Purple Heart*, яка вручається за поранення або загибель у бою, тому в цьому контексті позначає місце з підвищеним ризиком ураження. Такий переклад поєднує формальну відповідність із культурною інформативністю, забезпечуючи адекватне сприйняття висловлювання.

Компенсація – це перекладацька трансформація, що застосовується у разі, коли окремі семантичні або стилістичні компоненти висловлювання не можуть бути безпосередньо відтворені в мові перекладу. У такому разі їхній зміст або ефект передається іншими мовними засобами, часто в іншому місці тексту або за допомогою альтернативних виражальних ресурсів.

У перекладі сленгової одиниці *take flak* (буквально – *потрапити під зенітний вогонь*, переносно – *зазнавати критики* або *опинитися під тиском*) може застосовуватися перекладацька компенсація. Оскільки в українській мові відсутній прямий сленговий відповідник, який одночасно відтворював би військову образність і переносне значення вислову, перекладач змушений частково змінювати метафоричну основу. Водночас компенсація дозволяє зберегти експресивність, прагматичний ефект і емоційне напруження висловлювання шляхом добору функціонально близьких мовних засобів у цільовій мові.

У випадку перекладу терміна *bandit* як *літак противника* доцільно говорити про лексичну заміну з елементами експлікації, а не про компенсацію. У військовому радіообміні сленгова одиниця *bandit* використовується для позначення ворожого літального апарата. Український відповідник *літак противника* забезпечує точну передачу денотативного значення, однак не відтворює метафоричний компонент та стилістичну маркованість оригінальної одиниці. Водночас така трансформація сприяє комунікативній зрозумілості й функціональній адекватності перекладу в умовах військового дискурсу.

Натомість більш типовим прикладом компенсації є передача абревіатури з вульгарним компонентом *FUBAR* (*F***ed Up Beyond All Recognition*). У перекладі можуть використовуватися варіанти *повністю зруйнований*, *безнадійно зіпсований* тощо. У цьому випадку втрата грубої стилістичної забарвленості компенсується через вибір експресивних, але нормативно прийнятних засобів української мови, що дозволяє зберегти загальний прагматичний ефект висловлювання.

Отже, компенсація у перекладі військового сленгу виступає ефективним інструментом відтворення змісту та емоційно-експресивного потенціалу висловлювання за умов лінгвокультурної невідповідності, забезпечуючи комунікативну адекватність перекладу.

Вилучення (нейтралізація) як перекладацька трансформація застосовується у випадках, коли стилістично маркований елемент (зокрема сленгова одиниця або спеціалізований термін) не відтворюється безпосередньо, а його значення передається нейтральними засобами мови перекладу. Такий підхід дозволяє уникнути надмірної стилістичної експресії та забезпечити зрозумілість тексту для ширшої аудиторії.

Наприклад:

“Leading Seaman Moulden and his team responded to an emergency call after an IED bomb critically injured a soldier”. – «Старший матрос Молден і його команда відреагували на екстрений виклик після того, як вибухівкою було критично поранено солдата».

У цьому прикладі абревіатура *IED (Improvised Explosive Device)* не відтворюється безпосередньо, а замінюється загальним словом *вибухівк*а. Така трансформація є прикладом лексичної заміни з елементами генералізації, а не власне вилучення, оскільки значення терміна не усувається, а передається в узагальненій формі. Це забезпечує зрозумілість тексту, хоча призводить до втрати технічної специфіки.

Розглянемо такий приклад:

“In September, although Obama says that he will not put military boots on the ground, he does say that he might strike Syria with guided missiles”. – «У вересні, хоча Обама заявляє про відсутність намірів вводити сухопутні війська, він водночас не виключає можливості завдання удару по Сирії із застосуванням керованих ракет».

Вираз *boots on the ground* є ідіоматичною сленговою одиницею, що позначає безпосередню участь наземних військ у бойових діях. У перекладі використано лексичну заміну з елементами модуляції (*сухопутні війська*), яка дозволяє передати зміст без збереження образної форми. У цьому випадку не відбувається повне вилучення, оскільки ключове значення збережено, проте усувається метафоричний компонент, що відповідає нормам українського військово-політичного дискурсу.

Отже, так звана *нейтралізація* у подібних прикладах реалізується не через повне вилучення сленгової одиниці, а через її заміну більш нейтральними відповідниками, що супроводжується генералізацією або модуляцією. Це дозволяє досягти комунікативної адекватності перекладу, забезпечуючи баланс між точністю та зрозумілістю.

Додавання (експлікація) – це перекладацька трансформація, що полягає у введенні додаткових мовних елементів з метою уточнення або роз’яснення змісту висловлювання для аудиторії цільової мови. Цей прийом застосовується у випадках, коли без додаткової інформації значення одиниці може бути недостатньо прозорим через культурні, мовні або контекстуальні відмінності.

Так, сленгова одиниця *downer* в англійській мові позначає речовину, що має седативний або пригнічувальний ефект. У перекладі використано додавання (експлікацію): *наркотик-депресант*, де до базового значення *наркотик* введено уточнювальний компонент *депресант*. Такий підхід дозволяє конкретизувати семантику одиниці та забезпечити її адекватне сприйняття українськомовною аудиторією.

Отже, додавання як перекладацька трансформація сприяє підвищенню інформативності перекладу, забезпечуючи точнішу передачу змісту та зменшуючи ризик неоднозначного тлумачення.

Лексична модуляція – це перекладацька трансформація, за якої значення мовної одиниці змінюється відповідно до контексту цільової мови, зберігаючи при цьому її основний зміст. Значення виразу адаптується з відхиленням від буквального перекладу з метою адекватного відтворення змісту в цільовій мові. Такий підхід дозволяє враховувати контекст, культурні особливості та прагматичний ефект висловлювання.

У військовому сленгу модуляція відіграє важливу роль, оскільки дозволяє відтворити конотації та прагматичний ефект, які можуть бути втрачені при буквальному перекладі.

Зокрема, у перекладі виразу *die in place* застосовують модуляцію: *готовність виконувати бойове завдання за будь-яку ціну*. Буквальний переклад (*померти на місці*) не повністю відобразив би прагматичний зміст висловлювання, тоді як запропонований варіант передає ідею рішучості та самопожертви, характерну для військового дискурсу.

Щодо перекладу *take names* (*вбивати, двохсотити*) модуляція дозволяє передати імпліцитний агресивний зміст сленгової одиниці. Хоча буквальне значення пов’язане з ідентифікацією противника, у контексті військового сленгу цей вираз набуває значення активних бойових дій проти ворога, що й відтворюється у перекладі.

Вираз *payback time* перекладено як *час для помсти*, що також є прикладом модуляції. У цьому випадку нейтральне значення *payback* (*відплата*)

трансформується у більш емоційно насичений варіант, який підкреслює рішучість і прагнення до відплати, характерні для відповідного комунікативного контексту.

Отже, лексична модуляція забезпечує адаптацію змісту до культурно й прагматично зумовлених норм цільової мови, дозволяючи зберегти не лише семантику, а й емоційно-експресивний потенціал висловлювання.

fruit salad – ординські стрічки. У цьому випадку застосовано лексичну заміну з елементами модуляції: метафоричний образ різнокольорового «салату» передається через відповідник, що відображає військову символіку (набір нагородних стрічок).

bandit – літак противника. Тут використано лексичну заміну з елементами експлікації, оскільки сленгова одиниця в англомовному військовому дискурсі позначає ворожий літальний апарат, а не «бандита» в буквальному значенні.

snake eater – спецпризначенець. У цьому випадку застосовано лексичну заміну з нейтралізацією образності: метафоричний компонент («той, хто їсть змій») не відтворюється, натомість передається функціональне значення терміна.

grease monkey – механік. Застосовано лексичну заміну з нейтралізацією образності: денотативне значення збережено, проте метафоричний компонент втрачено.

brass – командний склад, старші офіцери. У перекладі використано лексичну заміну з частковою експлікацією, що дозволяє передати значення сленгової одиниці, хоча її метафоричність не зберігається.

Отже, застосування модуляції та суміжних лексико-семантичних трансформацій дозволяє адаптувати військовий сленг із урахуванням контексту, забезпечуючи адекватну передачу змісту та, за можливості, відтворення образності засобами цільової мови. Водночас такі трансформації мають важливий прагматичний ефект: вони сприяють збереженню комунікативної інтенції висловлювання та забезпечують його функціональну еквівалентність. Зі стилістичного погляду модуляція дозволяє уникнути неприродних або надмірно

буквальних конструкцій, адаптуючи висловлювання до норм цільового дискурсу.

Запозичення та *транслітерація* у військовому перекладі використовуються для збереження автентичності та впізнаваності сленгу або специфічних термінів, що не мають точного відповідника в цільовій мові. Це особливо актуально для назв техніки, обладнання, персоналій, а також для популярних у військовому середовищі сленгових термінів, які можуть мати легко впізнавану звукову форму. Завдяки транслітерації ці терміни залишаються зрозумілими, адже зберігають схожість у звучанні: *Mohajer-6 – «Мохаджер-6» (іранський безпілотник); Humvee – «Хамві» (військовий позашляховик); Apache – «Апачі» (тип бойового гелікоптера); Bradley – «Бредлі» (бойова машина піхоти); Patriot – «Патріот» (зенітно-ракетний комплекс); Tomahawk – «Томагавк» (крилата ракета); Shahed-136 – Шахед-136» (іранський дрон-камікадзе).*

Перестановка – це перекладацька трансформація, що полягає у зміні порядку слів або синтаксичних компонентів у процесі перекладу з метою забезпечення природності та відповідності нормам цільової мови при збереженні змісту оригіналу. Наприклад:

«Британський солдат самовільно залишив частину і, можливо, намагається потрапити в Україну, підтвердило джерело в армії для BBC». – “A British soldier has gone absent without leave and may be trying to head to Ukraine, an Army source has confirmed to the BBC.”

У наведеному прикладі трансформація перестановки проявляється на рівні синтаксичної організації речення. Зокрема, в англійському варіанті предикативна частина *has gone absent without leave* структурно відрізняється від українського відповідника «самовільно залишив частину», де відбувається перерозподіл семантичних компонентів і зміна їхнього порядку відповідно до норм української мови. Крім того, фінальна частина речення (*an Army source has confirmed to the BBC*) в українському перекладі винесена в позицію після

основного повідомлення *(«підтвердило джерело в армії для BBC»*), що також є результатом синтаксичної перебудови.

Отже, перестановка як перекладацька трансформація сприяє досягненню структурної та комунікативної адекватності перекладу, забезпечуючи його відповідність синтаксичним нормам цільової мови.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє виокремити такі основні групи трансформацій, що забезпечують адекватне відтворення військового сленгу: *лексико-граматичні* (антонімічний переклад, описовий переклад, компенсація, додавання, вилучення) та *лексичні* (транслітерація, лексична заміна, модуляція).

Застосовані перекладацькі трансформації дозволяють адаптувати текст до українського мовного простору, зберігаючи при цьому його змістову та стилістичну автентичність. Відтворення військового сленгу вимагає не лише володіння мовними ресурсами, а й сформованої здатності до ситуативного вибору перекладацьких рішень із урахуванням прагматичного та лінгвокультурного контексту. Це зумовлює необхідність перенесення отриманих теоретичних результатів у площину професійної підготовки перекладачів, де ключовим стає формування навичок гнучкого застосування перекладацьких стратегій у реальних комунікативних умовах.

У цьому контексті особливої ваги набуває методичний аспект дослідження, спрямований на розробку ефективних підходів до навчання перекладу військового сленгу. Навчання військового перекладу доцільно будувати на засадах компетентнісного підходу, що передбачає інтеграцію мовної, дискурсивної, стратегічної та соціокультурної компетентностей. Важливою складовою такої підготовки є формування вмінь розпізнавати тип сленгової одиниці, визначати її функцію у військовому дискурсі, інтерпретувати її прагматичний потенціал та обирати адекватну перекладацьку трансформацію відповідно до контексту.

Ефективність навчання забезпечується поєднанням аналітичної та продуктивної діяльності студентів і поступовим переходом від рецептивного

засвоєння знань до самостійного перекладацького продукування. У зв'язку з цим доцільним є впровадження системи вправ, побудованої за принципом поетапного ускладнення та орієнтованої на розвиток як аналітичного мислення, так і практичних перекладацьких навичок.

Запропонована методика передбачає чотири взаємопов'язані типи вправ:

1. Аналітичні вправи (закритого типу). Спрямовані на формування вмінь ідентифікувати перекладацькі трансформації та усвідомлювати їх функціональне навантаження. Студентам пропонуються пари «оригінал – переклад», у яких необхідно визначити тип трансформації, пояснити її доцільність та оцінити рівень адекватності перекладу. Такі завдання формують базу для свідомого прийняття перекладацьких рішень.

2. Напіввідкриті вправи. Орієнтовані на розвиток навичок вибору перекладацької стратегії в умовах часткової самостійності. Студенти виконують переклад окремих сленгових одиниць або коротких фрагментів, обирають відповідні трансформації та аргументують свої рішення. Особлива увага приділяється врахуванню контексту та прагматичного ефекту висловлювання.

3. Продуктивні вправи. Спрямовані на формування цілісної перекладацької компетентності. Студенти перекладають автентичні військові тексти або діалогічні фрагменти, аналізують використані трансформації та обґрунтовують власні перекладацькі стратегії. У центрі уваги – збереження стилістичної специфіки, відтворення прагматичного впливу та досягнення комунікативної адекватності, зокрема в умовах обмеженого часу.

4. Комунікативні вправи (ситуативні та рольові). Спрямовані на моделювання реальних умов перекладацької діяльності. Студенти залучаються до рольових сценаріїв (брифінг, радіообмін, польові переговори), виконують переклад у режимі реального часу та реагують на зміну комунікативної ситуації. Такі вправи сприяють розвитку оперативності мислення, гнучкості у прийнятті рішень і здатності працювати в умовах стресу.

Таким чином, запропонована методика забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь, формуючи у майбутніх перекладачів здатність ефективно працювати з військовим сленгом у різних комунікативних контекстах.

Висновки і перспективи подальших розвідок.

Проведене дослідження особливостей відтворення військового сленгу дає підстави стверджувати, що досягнення перекладацької адекватності в цьому сегменті професійної комунікації є складним багаторівневим процесом, зумовленим взаємодією семантичних, прагматичних і лінгвокультурних чинників. У ході аналізу встановлено, що вибір перекладацьких трансформацій детермінується не лише значеннєвими характеристиками мовної одиниці, а й комунікативним контекстом її функціонування. Зокрема, доведено, що лексико-семантичні трансформації, насамперед модуляція та контекстуальна заміна, є найбільш ефективними для відтворення емоційно-експресивного потенціалу сленгових одиниць, тоді як лексико-граматичні трансформації (компенсація, описовий переклад) відіграють ключову роль у подоланні лінгвокультурної невідповідності в умовах безеквівалентності.

Отримані результати підтверджують необхідність стратегічної гнучкості перекладача: для одиниць із виразним термінологічним компонентом доцільною є орієнтація на формальну еквівалентність, тоді як соціокультурно марковані сленгові одиниці потребують переважно функціонально-прагматичної адаптації з метою збереження ілокутивної сили висловлювання. Таким чином, ефективна міжмовна репрезентація військового соціолекту ґрунтується на комплексному й контекстуально зумовленому застосуванні перекладацьких трансформацій, що забезпечують баланс між змістовою точністю та стилістично-прагматичною адекватністю.

Водночас результати дослідження є важливими з практико-методичного погляду. Обґрунтовано доцільність використання системи вправ, спрямованої на поетапне формування перекладацької компетентності у сфері військового перекладу, що передбачає розвиток аналітичних, стратегічних і комунікативних умінь. Запропонований підхід сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних

навичок, формуючи здатність майбутніх перекладачів приймати обґрунтовані перекладацькі рішення в умовах реальної комунікації.

Перспективи подальших досліджень пов’язуємо із системним аналізом новітніх сленгових одиниць військового дискурсу, що сформувалися у 2022–2026 роках, а також із вивченням особливостей їх кодифікації та інтеграції у сучасні двомовні спеціалізовані лексикографічні ресурси. Перспективним видається також поглиблення методичних досліджень, зокрема розробка моделей навчання перекладу в умовах стресової комунікації та цифрового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Balabin, V. (2002). *Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу*. Логос.
2. Balabin, V. (2018). *Теоретичні засади військового перекладу в Україні: Монографія*. Логос.
3. Balabin, V., Lisovskyi, V., & Chernyshov, O. (2008). *Основи військового перекладу (англ. мова): Підручник*. Логос.
4. BBC News. (n.d.). *War in Ukraine: UK soldier AWOL amid fears he is heading to Ukraine*. Retrieved March 22, 2026, from https://www.bbc.com/news/uk-60675671
5. *Development Bank of St Kitts and Nevis v Brian Browne et al.* (n.d.). Retrieved March 22, 2026, from https://www.eccourts.org/development-bank-st-kitts-nevis-v-brian-browne-et-al/
6. The Cornell Daily Sun Alumni Association. (n.d.). *America’s oldest independent college daily*. Retrieved March 22, 2026, from http://www.chesslaw.com/cornellsun/
7. *Top News Stories of 2013*. (n.d.). Retrieved March 22, 2026, from https://www.tdc.ca/topstories2013.htm

Статтю надіслано до редколегії / Recieved 06.04.2026 р.
Статтю рекомендовано до друку / Accepted 12.05.2026 р.
Опублікованно / Published 05.07.2026 р.